

Ngaahi Me'a Fakapa'anga 'a e Siasi

Uike 18 s pa'anga 'i he: 1. kau faifekau 2. Kau Faifekau mo e 3. Kau uitou pe 'o ka fie ma'u (hange ko e kau uitou 'o kinautolu 'i he ngaue fakafaifekau) Kapau ko e ko e kakai 'i homou Siasi ko e Kau Akonga te nau pou pou 'i 'ene ngaahi ngaue'ofa. Ko ha Siasi 'Oku 'ikai ke ne totongi hono ngaahi mo'ua ko ha fakama ki he huafa 'o Sisuu pea kole fakamolemole kiate kinautolu 'oku mo'ua ai, fakalelei 'i he taimi pe ko ia 'a e palopalema, pea fakakaukau ki ha liliu 'i he tu'unga fakatakimu'a (1 Tim. 3 kuo pau ke ongoongo lelei 'a e kau taki 'i he kolo) mo e "'uluaki fakamo'oni'i." Ako 'a e 2 Ngaahi Tu'i 4:7 Lea Fakata'ata 3:9-10, 27-29, 1 Kolinito 9:1-27, 1 Timote 5 ("Langilangi" = tokoni) Ko e kau faifekau ko tokoni 'i fakapa'anga ke "fafanga 'a e fanga sipi" (Sione 21), 'a ia, ke fakapapau 'i 'oku a'u 'a e Kalisitiane kotoa pe ki he tu'unga matu'otu'a, Kolose 1:28 (ako ma'uloto 'a e veesi ko 'eni).

Ko ha Tokoua Faiangahala

Ko e fatongia mo'oni 'o e angahala 'i he uike 19 ma'a e kau taki 'o e Siasi. Kapau he 'ikai ke nau fekuki mo ia mo e angahala, pea ko e kau taki leva kinautolu 'oku faiangahala. HIKI 'A E NGAAHI ME'A PAU Ngaahi sitepu ke fakahoko 'e he kau taki. Fanongonongo 'i he 1 Kolinito 5, 'a ia te mou faka'auha ai homou Siasi kapau te mou ta'etokanga ki ai. Ma'itiu 18, 1 Kolinito 4:14-5:13, 1 Timote 5:19-25, Philemon (toe fakafoki mai 'o ha tokoua)

Ngaahi Hingoa 'o e Fuakava Fo'ou ke 'Ilo'i

Efesō 4:11-17 (LAU 'a e vahé)

Kau 'Aposetolo - Ko hai tonu pe 'a Sisuú fakahinohino 'i mo 'oange 'a e hingoa ko 'eni mo ngaahi malohi fakafo 'i he Matiu 10:1-10. Ko e ngaahi ngaue mana ko 'eni ko e "ngaahi faka'ilonga ia 'o ko ha kau 'Aposetolo "'oku pehē 'i he 2 Kolinito 12:12.

Kau Palōfita - Ko e Kau Palōfita 'o e Fuakava Motu'a pea mahalo mo ha ni'ihī 'i he ngaue. Fakatokanga 'i ange 'i he

Efesō 2:20 'oku pehē "Ko e Ko e Kau 'Aposetolo foki ko e kau Palōfita." Sīsū mo e Kau 'Aposetolo foki ko e Kau Palōfita, ko e tu'unga ia 'okú ke 'i a'í langa. " Kau 'evangelio mo e kau faifekau-faiako malanga pe 'i he fakava'e ko 'eni!

Kau 'evangelioo-kau tangata 'oku nau fanongonongo 'a e ongoongo lelei 'o Sisu Kalaisi.

Kau faifekau ko e kau faiako (ko e kupu 'i lea faka-Kalisi mo'oni)-faifekau ko ha fo' i lea ma'a e Tauhi-sipi 'okú ne Fafanga 'a e Fanga Sipí. 'Oku nau fafanga 'aki 'a e ako'i. Ngaahi fo' i lea lahi Te ne fakamatala 'i 'a e lakanga:

a. 1 Timote 3:1-2 "ko e lakanga 'o ha 'uhinga 'a e pīsopé"pe "'Esikoposipeposi" ki he Ko ha pule ngaue 'i ha feitu'u ngaue.

e. Taitusi 1:5-9 ko e kau pisope ko e kaumatu'a ("presbuteros" ko e kakai matu'otu'a ange) 'A kinautolu 'oku 'ikai ke fo'ou!

f. Ngāue 20:17 Ko e Kau 'Eletā Ko ha Kau Tangata Le'o ('i he v. 28) pea ko e kau faifekau (pe kau tauhisipi). 'Oku 'ikai mo ha toe Kau Taki kehe 'i he ko ha Siasi fakalotofonua. 'Oku nau:

1. Kaumatu'a (kakai matu'otu'a ange pe Presbyters)

2. Kau tangata le'o (ni'ihī 'oku nau tauhi ha mata ki he ngaahi me'a pe faka-Kalisi "Episcopos")

3. Kau faifekau pe kau tauhisipi (taha 'okú ne fafanga mo malu 'i 'a e fanga sipi). Fakatokanga 'i Ange ko ha kulupu kinautolu 'o e kakai tangata pea 'ikai 'aupito "ko ha tangata" tokotaha pe. Ko e tangata 'i he lotolotonga 'o ko kinautolu 'oku nau ma'u ha ako makehe ko ko ha "faifekau 'oku toe hoko foki ko ha faiako." 'Okú ne ngāue mo e Kau Taki Kehé.

Ākonga - Ko ha Tokotaha Ako

**KOI
MAKUIER
MPAMBIDA
GWAGWI
LEINSOIKO**

PONGA III

**RUIDAFI
PASIOPIOR
LINDIFUTO**

2 'oku pehe 'e Timote 3:16-17 ko e Ko e folofola, 'a ia ko e 'Otua manava, 'e teuteu'i ha taha ki he ngaue lelei kotoa pe 'oku nau te ne fai ma'á e 'Eiki ma'u ai pē. 'I he Sione 8 Sīsū pehe te Ne fakatau'ataina'i ha taha mei he nofo popula ke faiangahala 'i He'ene folofola (ngaahi akonaki). 'E hoko atu 'a e Ako ko 'eni 'i he Tohi Tapú sipinga 'i hono ako'i koe ki he tu'unga fakatakimu'a. Manatu'i ko e 'Otuá ko ho 'ulungāngá ia 'a e me'a kotoa pe! 'Ulungaanga kovi kae 'ikai ko e 'Oku mahino 'a e anga faka-'Otua 'i he Semisi 3-4 ko ha tangata poto 'Oku 'iloa ia "'i hono 'ulungaanga lelei."

Talateú

1. 'Oku fili ma'u pē 'a e kau taki 'o e Siasí koe'uhi ko honau 'ulungaanga lelei mo angatonu ki honau 'Eiki. 1 Tīmote 3, Taitusi 1. 'Oku fili ma'u pē kinautolu 'e he kau taki kehe ('ikai ko kinautolu pe!).

2. Kuo pau ke taki e kau taki 'o e Siasí! 'Oku 'ikai 'uhinga hono fai 'o ha me'a ki ha tangata taki pea 'oku totonu ke ne fakafisi ha fa'ahinga tu'unga 'oku ne ma'u ke tuku ke taki 'e he ni'ihiki kehe. Pea 'i he ako, ko e kau ākongá 'alu mo Sīsū, ko e fanongo pē 'i he 'uluakí, tokoni, pea a'u ki he tokoní, pea faifai pea ne tataki e ni'ihiki kehe.

3. 'Oku fie ma'u ke 'ilo 'e he kau taki 'o e Siasí 'a e 'Uluaki Ngaahi Tefito'i Makatu'unga 'o e Tohi Tapú. Na'e 'ikai ke pehē 'e Sīsū ako'i ki he Kau Ākongá 'a e Ngaahi Makatu'unga 'o e Tohi Tapú! Na'a nau mateuteu ke ma'u ia Kimu'a pea cal fakaiku ke Kau Ākongá. 'Oku hanga 'e he ako ko 'eni 'o 'ai ke ke 'oku nau maheni, 'o hange ko ia ne nau fai, fakataha mo e Tohi Tapú. Totonu ke ma'u 'e ha Taki Faka-Siasi lau kakato 'a e Tohi Tapu 'o fakafou 'i he kamata. Hili 'eni, ko ha taukei 'o e 'e ako'i 'e he Ngaahi Tohi ha Siasi Taki 'aki hono lau e konga takitaha 'i he 'aho kotoa pe 'o 'oua na'a toe si'i hifo he uike 'e 2. 'E fakamatala'i 'e he Tohi Fakahinohino Ako ko 'eni 'a e ngaahi tohi ko ia 'o!

Folofola 'oku ne fakamatala'i 'a e Fili 'o e Kau Taki 'o e Siasí. Hala ha taha Fili pe fakanofu kinautolu, pea na'a mo e Kau 'Aposetoló 'oku 'ikai 'Oku pehe 'e he faka'ata mei hono to'ou Kaletia 1-manatu'i 'a Siutasi!).

'OKU AKO'I E KAU TAKI 'I HONO FAI IA!
'Oku totonu ke kau 'a e kau taki 'i he akó mo e Kau Taki Kuo 'Osi Ngāue Fakafaifekau' ngaahi lakanga. Mamata mo tokoni 'i he fuofua taimi 'o hangē ko ia ne fai 'e he Kau Ākongá. 'Oku totonu ke nau 'i Fakataha 'a e Poate 'a e Siasí mo e Fengaue'aki; Neongo 'oku 'ikai ke 'i ai ha mafai. Ma'á e māhina 'e ua 'oku totonu ke hoko honau hingoá ko pe 'osi fakahā ki he Siasí, 'Oku lau kinautolu ko ha Taki 'o e Siasí. 'Oku lava heni ke fakahaa'i ha fa'ahinga hoha'a 'oku nau ma'u fekau'aki mo honau 'ulunganga. 'I he faka'osinga 'o e mahina 'e ua taimi 'oku hilifakinima pe kinautolu. Hala ha taha hoko ko ha Taki 'o e Siasí 'i he Tohi Tapú 'aki e fili. "Tuku ke tomu'a fakamo'oni'i kinautolu" 1 Timote 3

Ponga 3 Kalasi Ako Fakatakimu'á

Lau faka'aho 'a e konga takitaha 'o 'oua na'a toe si'i hifo he tu'ou 'o e uike. Tokanga taha ki he kau taki, alea'i 'o e Kau Takí, Ngaahi Founa Fakahoko 'o e Siasí mo e Ko e me'a na'a nau fai mo 'ikai ke fai.

Ongoongolelei 'a Sione ko e Ongoongolelei ma'á e Kau Kalisitiane. Ngaahi tali ko hai, ko e ha, taimi, Feitu'u, 'uhinga mo e founa ki he kakai kotoa pe, pea 'oku totonu ke mapule'i lelei 'e y Bel iever. Fakamatala'i e Me'a 'Oku Fai 'e he Folofolá, Ko e Hā Sīsū, ko e hā e me'a 'oku fai mo ko e hā e me'a 'oku totonu ke fai 'e he kakai tuí. Fakahinohino pe ko hai 'oku ha'isia ki he me'a!

Uike 1 Sione 1-6
Uike 2 Sione 7-12

Uike 3 Sione 13-21

Ngāue 'Oku Kamata mei he Tui Faka-Kalisitiane mo e lilii mei he kau Siu Selusalema ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní, pe Siasi Senitailé.

Uike 4 Ngāue 1-6
Uike 5 Ngāue 7-11
Uike 6 Ngāue 12-16
Uike 7 Ngāue 17-22
Uike 8 Ngāue 23-28

1 Tīmote 'Oku fakamatala'i 'e 'a e fokotu'utu'u 'o ha Siasi fakalotofonua. Fakamahino'i 'a e fo'i lea kotoa pe vahe 3. Fakatokanga'i e "fie ma'u" 'i he 3:15

Uike 9 1 Tīmote

2 Tīmote 'Oku Fakamatala'i 'e 'a e Tu'unga Fakaākongá 'i ha Siasi fakalotofonua. Ko hai? 'O anga fēfē?

Uike 10 2 Tīmote

Taitusi Ko hono Tō 'e ha Siasi Fakalotofonua. 'O anga fēfē?

Uike 11 Taitusi

1, 2 Kolinito fakalelei'i ha feitu'u fakalotofonua ne maumau Siasi = KO E FAKAKAUKAU 'A KALAIISI!

Uike 12 1 Kolinito 1-9
Uike 13 1 Kolinitō 10-16
Uike 14 2 Kolinito 1-13

Kalētia Ko Hono Fakafoki Mai 'e 'a e Ongoongolelei ki ha Siasi fakalotofonua.

Uike 15 Kalētiá

Founa ke tokanga'i 'aki e kau Kalisitiane

Uike 16 1, 2 Tesalonika
Filimone (Tofiyui)

Hū nāunau 'i ha Siasi Fakalotofonua

Uike 17 Semisi